

mert Pierre Mercadier, az eleve bukásra ítélt, de jóhiszemű és jobb sorsra érdemes hős laán az egész tévelygő, kitaratottságba zúló, anakronisztikus polgári értelmiség.

A hős és családja, ez „az állam szempontjából teljesen hasznavehetően család, mely csak azért él, mert élni divat volt, s mely minden észszerű mértéken felül híjjával volt a legemibb erkölcsi felelősségtudatnak is”. töréneti jelentőségű jelképpé nőtt ma világszerte, mert sorsuk menete minden gondolkozó ember szemében és bukásuk ugyanaz a bukás, amely osztályukat fenyegeti, ha az nem találja meg a válságból kivezető utat.

LANG DEZSÓ

JACK LONDON: A mélység lakói. (Athenaeum.)

Jack Londont joggal állítja az amerikai írók közt az első hely. Soha nem kacsintgat kétfelé. Távol áll tőle, hogy a szépelgő nagynolgárság igényeit kiszolgálja, vagy akár csekély engedményt is tégvén a valóság rovására műve népszerűségének érdekében. A mélység lakói nem regényhősök. Életműjük soha nem éri el egy állagember életsírvonalát, akár szellemi, akár szociális szempontból vizsgáljuk azt. Feneketlen nyomor. máról holnapra tengődés, betegség és halál, egy-egy ritka munkaközlom változtatják életüket külső formájában, de lényegében nem. A nyomor kifejezhetetlen, már-már leírhatatlan fázisain keresztül vonzsolják életüket near szűnő betegség és éhezés közepette. Az író közejük ment s köztük szerzett megrendítő benyomásait tükrözi műve.

Koronázási ünnepek vannak s az ünnepek milliőkat emésztenek fel, a királyi udvartar és pedig annyi pénzért költ dorbézolásra és önön fenntartására, amennyiből évente emberek milliőit menthetnének meg az éhhaltól és biztosíthatnák számukra a létfenntartás legprimitívebb feltételeit.

A könnv jellemzője a szocialista író látásmódja: a realista látásmód.

Jack London műve nem vesztetheti el aktualitását, mert a remekművek időtállóak. Amíg egyetlen állam van, ahol milliőknak meg kell halni, mert egy számszerű kisebbségben élő réteg süket fülekkel jár, ami csak a tömegek kiszákmányolása révén lehetséges számára, — és erre csak anyagi függelensége ad képzelt jogot —, addig minden olyan

tudó embernek el kell olvasnia a „Mélység lakói”-t. Ha vannak még olyanok, akik kéelkednek a szocialista éle forma döntő felényében, meggyőződik nek az ügynevezett „nyugati demokráciában” élő munkások sokat hangoztatott jólétéről.

Jack London, — a szemtanú — könyve kitűnő alkalom erre.

SOLYMOS IDA

VICTOR EFTIMIU: BÉCSI SZERELM. (Józsa Béla Athenaeum, Kolozsvár.)

Victor Eftimiu, az egyik legnagyobb román író albán származású és ez a jellegzetes albánsága, mely összekötődött a hegyekkel, a kis falvakkal, az állá szó testű mythológiai alkokkal végig vonul minden írásán. De ehhez a vonáshoz szervesen kapcsolódik Párizs, Bécs és Bukarest. Eftimiu alkalmatossá tett, irodalma e ketős élményanyagból táplálkozik. Jékely Zoltánt idézve „hol a szláv-ortodox gyermekkor mythológiába-vesző kúfjéhez tér meg, hol küzdelmesen bohém ifjúkor, majd az irodalmi és politikai csatákban edzet; férfielek metropolisi vezeékvizére hallik, hol e kettő összefolyásánál állapodik meg, igyekezvén megfogalmazni a mai román élet színvételét.”

A Bécsi szerelem sikerült kis mű Az író a lényegét adta impresszionista tollvonásokkal olyan könnyedén vezet át a legnagyobb problémákra, ahogyan ezt csak a világirodalom legnagyobbjai tudják megtenni. A regény az Anschluss előtti Bécsen veze keresztül bennünket, egy pillantásra átrobogunk a 30-as évek gyors Bukarestjén és most már jó Eftimiu második éneje: végnélkü, ámos-izgalomban beletorkollik életük egy közénkori ortodox kolostor ősi, virrkos cellájába itt lélegzünk egyet-ke-öt, aztán lassú fásultsággal és mégis könnyedén elszállunk.

Eftimiu művészi igényelenséggel rajzolja meg a akjait, humora kiforrott és szinte úgy látszik, mintha az egész könnvön keresztül magát gúnyolni és ezér: valami kis keserűséget hagy maga után. A regény főalakja: tipikus román regényhős. Teodorescu-Narc's Silvio a legszebb férfi Romániában, külföldön a legnagyobb sikere van a nők körül, gyönyörűen énekel, tehetsége tüneményes, de álmodozó, egy percrek él, semmi többnek, ha a holnap kerül szóba, legjobban szeretné magát agyonlőni.

környezetét a legsztétebb színeiben látja, úgy gondolja, mindenki ellensége, de ő nem árt nekik, hanem valami „szerelemes” feláldozással ott hagyja őket, elvonul és valóban korán meg is hal.

Victor Eftimiuinak ez az első regénye, amely magyar nyelven is megjelent. Pedig éppen ő lenne az a legelső román író aki legjobban megérdemelné, hogy könyveit magyar nyelvre ütéssük át. Közismerten magyarbarát. 1935-ben ő is részt vett a Famiia ankétján és akkor a következőket írta: „A román-magyar kulturális együttműködés feltétlenül szükséges. még akkor is, ha lehetetlen volna. Az írók a nének közti megértés előharcosai. Ők készítik elő a lelkeket a hönapi nagy megbékélésre. A tömegek nagyon jól megértenek egymást és nagyon jól megférnének, ha nem volnának lázítók, akik személyes érdekből a hazafiságot és a nemzeti érzést sovínymussá fokozzák, s állandóan akadályokat emelvé, megfélemlítik a közlekedés hírnökeit oly népek esetében is, amelyek pedig sok évzárados jószomszédi viszonyra hivatottak.”

Ma a román és a magyar irodalom közötti hídverő a kolozsvári Józsa Béla Athenaeum. Talán szokatlan, hogy a kiadót is megemlíjük egy könyv ismertetésénél, de dicséretes munkájáért ezt a Józsa Béla kiadó megérdemli. A kiadásában megjelenő fordítások valóban a kölcsönös barátságot szolgálják a két nép között.

A nagyon jó, élvezetes fordítás Jékely Zoltán műve.

KULCSÁR ÜDÖN

SEBŐK LAJOS: Fejezetek a dekadens irodalom történetéhez. (Szeged, 1948.)

Miután a XIX. század polgári irodalma elmosalta mindazt, ami a feudálizmussal szemben haladó volt, megindult lassan-lassan a polgári irodalom túlélése, hanyatlása, dekadenciája. Olyannyira, hogy a századforduló polgári irodalmát mind a líra, mind a dráma, mind az elbeszélő műfajok területén nagy általánosságban dekadensnek nevezhetjük. Eredetileg csak a Verlaine és Rimbaud-féle iskola költőit tekintett az irodalomtörténet dekadensnek, később azonban a századforduló mindazon költőit, akik a polgári életvilág kifejezői voltak, — de nem natura isták. Minthogy a dekadencia a polgári irodalom

túlélése és ugyanakkor bomlása, világozik, hogy a dekadencia nem egy szempontból a polgári irodalom tagadása, sőt a dekadens életforma egyenese a polgári életkért fejlődésképtelenségének felismerése és sokszor valóban negatívációja. A szerző helyesen különbözteti meg a dekadensektől azokat, akik világnézetiileg mindegy „előkészítik” a dekadenseket: predekadensnek nevezi őket, például a német írda omban Heinet, vagy a magyar irodalomban Makai Emilt. Dekadens alkotó nemcsak a századforduló aján jelent meg és prekadens nemcsak ezek közvetlen előkészítőjeként. A dekadens típus örökös. Amikor az összemberiség t. vagy a hűk jelentős részét új eszmék mozgatják meg, vagy egyenesen forradalmasítják, felfelbukkan olyankor az éppen leűő világ hatyűda aként egy-egy jelentős dekadens alkotás. Ilyen az indogermán (indoeurópai) műve ödés ökori szakaszán a Káma-szűtra, az Euripides-féle polgári forradalmi dráma, a hellénizmus közvetve és másodlagos mesterkölű polgári és a platonizmushoz köpest forradalmár filozófiája (Philon), továbbá Ovidius Ars amatoriája, s. b. A dekadens irodalmi kutatás problémáikájának ismertetése után a századfordulókorabeli dekadencia egyes részle.kérdéseit dolgozza fel.

RÖTH MÁRIA

VÍKTOR NYEKRÁSZOV: Fordul a kerék. (Új Magyar Könyvkiadó.)

A fasiszták által megrohant Szovjet-űnió életéből való ez a regény. Természetesen elsősorban a háborút, a harcot ábrázolja benne magyszerű realizmussal az író, de művét még nagyobb teszi a katonák életének rajzán túlmenő igazi emberi vonásoknak az ábrázolása. Legtöbbször ott szoktak tévedni a háborús regények írói, hogy hőseiket kívül-belül csak „egyenruhában” ábrázolják. Nyekraszov emberei minden álarctól és pátoztól mentesek, oly természetesen egyszerűen élnek, viselkednek, beszélgetnek, hogy szinte az érezzük, hogy velünk történtek meg azok az események, melyeket Kerszencev kievi mérnökári tiszti, a regény főhőse élt át.

A regény naplószerű önéleírás. Ez a személyes átélést s az elhíetű erőt nagyban növeli. De enélkül is életű lenne: még mellékalkalatai is természetesen nagyságban állnak előttünk s bár az író társadalmának hű rajzát adja, ezt nem